

NIEUWE BOEKEN

De keuze van Zaan's Erfgoed

De Zaanse losse ploegen

Spiararbeid was ook na de komst van stoomkracht en elektrische aandrijving van fabrieken een onmisbare bron van industriële energie. In *De Zaanse losse ploegen* heeft Hans Boot zijn artikelen gebundeld die zijn verschenen op de website solidariteit.nl. In verschillende Zaanse gemeenten waren losse ploegen actief. Zij voorzagen in arbeidskracht om pieken in het transport van grondstoffen voor de fabrieken op te vangen. Deze vorm van flexarbeid kent een eeuwenlange voorgeschiedenis. De 35 verhalen zijn veelal gebaseerd op interviews met oud-leden van deze ploegen en hun nazaten. Archiefmateriaal is er nauwelijks. Het is een groep arbeiders die in de bestaande geschiedschrijving over arbeidsverhoudingen moeilijk was onder te brengen. Zij hadden geen arbeidsovereenkomst met de bedrijven waar ze voor werkten. Ze hadden later wel een werknemersverklaring ten behoeve van de sociale regelingen. Ook de vakbonden wisten hen moeilijk te plaatsen. Zelf zagen zij zich als vrije mannen, die bewust voor dit werk kozen vanwege het hoge loon en de vrijheid van de indeling van de werktijden. Het waren aanvankelijk vaste ploegen met een voorman die het werk organiseerde, de administratie verzorgde en de lonen uitbetaalde. Familiebanden speelden

een belangrijke rol. In toenemende mate werden de losse organisaties geprofessionaliseerd in verenigingen of later zelfs in een BV. Zij werkten aanvankelijk in het lossen van balen (jutezakken) graan, rijst en lijnzaad. De laatste jaren waren ze nog actief in het lossen van cacaobonen. Mechanisatie maakte hun werk steeds vaker overbodig.

Hans Boot heeft de voorgeschiedenis van deze losse ploegen onderzocht. In de Zaanstreek ging het vooral om zaadsjouwiers. Hun voorgangers waren de stedelijke korendragers. Vergelijking met andere vormen van vroegmoderne vormen van flexarbeid, zoals polderjongens of hannekemaaiers, laat zien dat de rol van de losse ploegen wezenlijk anders was. Waar polderjongens en andere trekarbeiders werden gedreven door werkloosheid en armoede, zodat zij vaak een tijdelijke en marginale positie in de samenleving hadden, waren de leden van de losse ploegen onmisbare schakels in de plaatselijke economie. Zij passen in de traditie van de stedelijke gilden als korendragers en vemen.

Hans Boot, *De Zaanse losse ploegen: een zoektocht naar hun (voor)geschiedenis*. Gebundelde artikelenserie (2018-2020), tweede editie, april 2021. Z.p. Geen ISBN Geïll. 143 blz. € 15,- inclusief verzendkosten bestellen bij hansboot@xs4all.nl (Jur Kingma)

Tweeduizend jaar strijd in het Oer-IJ-landschap

Na de Oer-IJ-atlas heeft de Stichting Oer-IJ in samenwerking met Stichting Uitgeverij Noord-Holland een boek gemaakt over de militaire geschiedenis van dit gebied. Het Oer-IJ is de naam voor het historisch gebied tussen de

